

# Poznatky z přírodě blízkého lesního hospodaření v Rakousku

Ivan Musil

Loni uspořádala pobočka České lesnické společnosti PRO SILVA BOHEMICA velice zdařilou pěstitelskou exkurzi do lesů tří oblastí východního Rakouska. První den byl věnován lesnímu hospodaření ve střední části spolkové země Burgenland (přeměna porostů nevhodné dřevinné skladby, ústup od holosečí a přirozená obnova buku, jeho racionální výchova a co možná nejefektivnější těžba a zhodnocení vůbec), na příkladu lesního majetku Soukromé nadace knížete Esterházyho v Lockenhausu (dále jen Nadace). Druhý a třetí den byl převážně zasvěcen obdobným lesnickým postupům na území západní a východní části spolkové země Štýrsko, v lesích horského a pahorkatinného vegetačního stupně (v širším pojetí), na majetcích Suverénního řádu Maltézských rytířů (dále jen Řád).

## Lesní hospodářství Lockenhaus (Forstbetrieb Lockenhaus, FBLh)

Tématem exkurze byla jednak postupná přeměna málo vhodné dřevinné skladby přirozenou obnovou stanoviště přiměřenějších dřevin (s nejnižšími možnými náklady na obnovu i výchovu) - a pěstování buku (a dalších dřevin) takovým způsobem, aby byl v maximálně možné míře využit ekonomický potenciál stávajících dospívajících jedinců v porostu. Nejvyšším a prakticky jediným kritériem úspěšnosti příslušného lesního hospodáře je totiž dosažení předem stanovené finanční částky určené majitelem (zde Nadací), kterou musí lesní hospodářství každoročně a trvale majiteli odevzdávat. Peníze nad stanovenou částku se pak použijí pro další rozvoj FBLh. Aby tohoto cíle mohlo být dosaženo, dává majitel svému lesnímu hospodáři maximálně možnou samostatnost a provozní svobodu v rozhodování.

Úvahy, z nichž na FBLh vycházejí, je možno stručně shrnout takto:

● **Cílem lesnického snažení** není obnova lesa nebo jeho pěstování samo o sobě - ale především zajištění **nejvyššího dosažitelného, trvale udržitelného a opakovatelného zisku z lesa, neboť ten musí majitele především zajímat**. Jeho naplnění je možné smysluplnou minimalizací všech nákladů v LH na straně jedné - a maximalizací výnosů na straně druhé.

● **Vysoké péstební náklady** na klasickou obnovu lesa je možno radikálně omezit až vyloučit **využitím přirozené obnovy stanoviště vhodných dřevin** - pokud jsou v blízkosti přítomni plodící jedinci. (Kde nejsou, je třeba využít i obnovy umělé, která však v daných podmínkách činí jen malé procento.) Podstatou úspěšné obnovy je:

a) **Ústup od holosečí** a účelné **hospodaření se světlem pod korunami mateřského porostu**.

b) **Zajištění ochrany náletů a nárostů před okusem zvěří**, především **uváděním počtu zvěře do stavu opravdové ekologické rovno-**

**váhy s obnovovaným a vychovávaným lesem**. Samotné nálety však nejsou v daném okamžiku prioritou, tou je postupný výběr jednotlivých, hodnotově zralých kmenů - i za cenu určitého poškození zmlazení, které lze ostatně vhodnými těžebními i vyklizovacími postupy, napojenými na hustou přibližovací a odvozní síť, minimalizovat.

● **Vysoké náklady na celoplošnou výchovu mlazín**, prováděnou v klasickém lese věkových tříd, zde **nejsou potřebné** (!). Na předváděně ukázce na Lesním hospodářství Lockenhaus byly náletové mlaziny buku (s dalšími přimíšenými dřevinami) přirozeně diferencovány do více, či méně patrných kuželů až vln - podle délky doby uvolnění příslušného místa. Veškeré **výchovné zásahy se pak soustřeďují pouze na tyto kužele**, ve kterých lesní hospodář osob-

ně vyznačí a nechá odstranit několik málo nevhodných jedinců, pokud by mohly poškodit případné cílové (nadějně) jedince. Samotné odstranění vyznačeného jedince je prováděno šikmým řezem přibližně v první výši. Zbytek skupiny pěstitele nezajímá!

● **Zásahy v horní, „užitkované“ a současně i obnovované etáži**, se provádějí především **výběrem zdravotně či tvarově nevhodných jedinců**, u nichž se nedá předpokládat plnění „hlavního cíle“ (tj. maximalizace zisku) - pokud na daném místě neplní funkci jinou. Lesní hospodář se tak snaží každý jednotlivý strom v porostu dovést do stavu, který za dané situace (v porostu i na trhu) umožňuje nejvyšší zpeněžení za nejnižších nákladů. Nepěstují se proto tlusté (přesílené) sortimenty, protože na ně není dostatečný odbyt. Buk

## Nadace knížete Esterházyho v Lockenhausu

Soukromou nadací knížete Esterházyho v Lockenhausu (Nadace) zřídila v roce 1995 Melinda kněžna Esterházi na majetku, jenž byl v rukou tohoto rodu od roku 1674. Cílem Nadace, kterou spravuje tříletné představenstvo, je uchování majetku a podpora členů rodu.

### Lesní hospodářství Lockenhaus (FBLh - součást Nadace)

Nadační FBLh obhospodaruje ve východním předhůří Alp, v oblasti rakousko-maďarského Přírodního parku Geschriebenstein-Irottkő uklánějící se na východ do teplé Panonské nížiny, území **o rozloze 5758 ha** (z toho lesní půda zaujímá 5558 ha, plocha porostní 5185 ha), vše v **nadmořských výškách 340–884 m**. Tamní **lesnatost** činí 45,5 %; dosahuje tedy prakticky celorakouského průměru. Přímo na území obce Lockenhaus je lesnatost dokonce 78 %. V nižších polohách jsou přirozenými společenstvy především habrové doubravy (dnes jejich místo zabírají často druhotné borové porosty); ve vyšších polohách převažuje buk, který posléze velkoplošně dominuje. Smrkové porosty jsou většinou sekundární, s výjimkou nejvyšších poloh. **56,2 % porostní plochy zaujímají nyní jehličnaté dřeviny** (BO 36,4 %, SM 14,4 %, MD 3,8 %, JD 1,1 %, DG 0,4 %, BOČ 0,1 %); na 43,8 % plochy jsou listnáče (BK 27,6 %, DB[Z] 9,2 %, HB 2,6 %, měkké listn. 3,2 %, ostat. tvrdé listn. 1,2 %). V období po druhé světové válce lesy dosti utrpěly (10 let je spravovala Sovětská okupační správa - rozsáhlejší devastaci však zabránila tehdejší nedostatečná cestní síť). Dnes ale **porostní zásoby i celkový roční přírůstek** znovu dosahují vysokých hodnot (227,5 m<sup>3</sup>/ha, resp. 7,4 m<sup>3</sup>/ha). **Roční těžební etát** činí 31 500 m<sup>3</sup> (Efm), z toho 38 % je těžba předmytní a 62 % mytní. Současná těžba - závislá na průběhu hospodaření - je však asi o 2000 m<sup>3</sup> vyšší; zvýšení se realizuje především těžbou předmytní. **Stupeň zpřístupnění porostů** dosahuje 45,5 m/ha.

Od doby založení Nadace je **celý majetek organizačně i účetnický důsledně členěn na tzv. „zisková centra“**. Uvnitř organizace byly vytvořeny „**dílčí provozy**“ s vlastním rozpočtem a vlastní účetní uzávěrkou, podle schématu „jedna oblast - jeden odpovědný vedoucí“, což společně s větší samostatností a plánovací zodpovědností jednotlivých pracovníků v krátkém čase přineslo i jejich posílené vědomí v otázkách posuzování nezbytných nákladů. V současné době zde existuje 8 takových ziskových center; z toho jsou 3 lesní revíry, 1 oddělení obchodující se dřevem, kamenolom, oddělení pronájmů a vikendového osídlení, centrální služby, strojní park a dílny. Na celé **personální obsazení** stačí 16 osob, z toho 1 vedoucí celého hospodářství, 1 lesní, 3 revírníci, 3 lesní technici (Kanzelförster), 1 mechanik, 4 řidiči (ke strojům), 4 stálí lesní dělníci, 3 sezónní dělníci pro práce v kulturách. **Roční obrát** na jednoho pracovníka činí 180 000 eur. Více než polovinu celkové těžby (převážně v jehličnaté hmotě) provádějí podnikatelé s harvestory a zemědělství akordanti (pracují v úkolu). Stroji se zpracovává asi polovina celkové těžby. Listnaté dříví se vyrábí výlučně vlastními pracovními silami. „Nastojato“ se prodává 2500 m<sup>3</sup> dříví obchodníkům (vláknina) a samovýrobcům (palivo).

se navíc snaží vytěžit z porostu před počátkem tvorby nepravého jádra (v daných podmínkách se objevuje v 80–100 letech). Dřevo s nepravým jádrem má značně nižší cenu, a proto musí lesní hospodář jeho výskyt sledovat na pařezech těžných stromů a včas reagovat. Sám výběr „finančně dozrálých“ jedinců se provádí jemným způsobem - odstraňuje se ca 5–10–20 % hmoty z porostní zásoby, přičemž těžební zásah se do porostu vrací cca po 5 letech (na horších bonitách i později). Rozhodující je zde finanční zralost těžného stromu, nikoli ohled na současný podrost. Délka celého „obnovního“ procesu není rozhodující, rakouští kolegové několikrát zdůrazňovali potřebnou trpělivost.

V roce 1996 bylo Lesní hospodářství Lockenhaus oceněno Státní rakouskou cenou pro zemědělské a lesní organizace - za příkladné obhospodařování lesa a za pionýrskou roli na tomto poli.

### Lesní hospodářství Ligist (Waldbetrieb Ligist, WBLg)

„Pracujeme šetrně k životnímu prostředí a způsobem blízkým přírodě. Jsme hospodářskou organizací, jejímž cílem je finanční úspěch. Zabýváme se lesem, sportem a volným časem. Usilujeme o jistá pracovní místa pro kvalifikované pracovníky. Do našich plánů zahrnujeme příští generace - spojujeme hospodářskou a ekologickou trvalost.“

(Filozofické krédo WBLg podle prof. Spörka)

Suverénní řád Maltézských rytířů v Ligist spravuje kromě Lesního hospodářství (WBLg) i Turistické zařízení Hebaln na hranicích Štýrska s Korutanami (možnosti ubytovací a stravovací). Pod Řád patří i Oddělení biomasy teplárenské společnosti Ligist, zpracovávající nepotřebný těžební a manipulační odpad. Úkolem uvedených provozů je nahospodařit finanční prostředky pro charitativní úkoly Řádu.

#### „Les trvale plně tvořivý“

V roce 1975 byla na WBLg provedena poslední holoseč. Pěstební zásady (viz rámeček) vycházejí z dlouhodobě získávaných znalostí místních přírodních poměrů a z hlubokého porozumění biologii lesa v tamních podmínkách. Opírají se mj. až o 75leté kontinuální zkušenosti rodu Spörků na daném panství, o jejich úspěšné i neúspěšné provozní pokusy a pozorování. Takto vyzbrojený Josef Spörk tak mohl skončit s používáním holosečí a zahájit postupný přechod od lesa věkových tříd k lesu „s nepravidelným systémem“ (irregular system), tedy k něčemu, co by se asi dalo označit termínem *les trvale plně tvořivý*

### Řád Maltézských rytířů v Ligist (Řád)

Řád byl založen před více než 900 lety (pod jménem Řád Johaniitů). Pomáhá uprchlíkům a lidem postiženým katastrofami, provozuje převozy a poutní výpravy nemocných. Hospodářská část Řádu se skládá ze dvou odděleně bilancovaných jednotek (WBLg a Turistické zařízení Hebaln) fungujících paralelně - avšak úzce propojených a kooperujících (i personálně, zvláště v zimě, kdy část pracovníků náplní se přesouvá z lesa do sportovního centra). Turistický provoz byl založen teprve roku 1971; provozuje lyžařskou sedačkovou lanovku a 6 vleků (se zasněžovacími zařízeními a s osvětlením do 21 h), 24 km dlouhou běžeckou dráhu, ubytovací a stravovací objekty atd.; v létě organizuje dovolenkové sportovní programy. (Zatímco u nás se sportovní zařízení považují spíše za újmu na lesním majetku a jeho hospodářských výsledcích, zde vzali jejich zřizování i provoz do vlastních rukou, učinili z něj zdroj dalších nezanedbatelných příjmů, a navíc si vysloužili i uznání veřejnosti.)

#### Lesní hospodářství Řádu (WBLg)

WBLg spravuje území o rozloze 3550 ha (hospodářský les 3140 ha), v nadmořských výškách od 270 m po 1700 m. V zastoupení dřevin má dominantní postavení SM - ca 78 % porostní plochy (MD 6 %, BO 5 %, JD 4 %, BK 3 %, DB 1 %, ostatní list. 1 %). Podíl jehličnatých dřevin je tedy 94 %. Roční etát činí 16 000 m<sup>3</sup>. Přibližovací síť WBLg dosahuje hustoty 130 m/ha. Harvestory nepoužívají. Hospodářství je členěno na 4 revíry: v západním Štýrsku ležící Sommereben (982 ha celkové plochy, 390–1280 m n. m.), Hebaln (1581 ha, 1050–1520 m n. m.) a Stubalm (478 ha, 1380–1700 m n. m.); v jihovýchodním Štýrsku je umístěn revír Fürstenfeld (509 ha, 270–360 m n. m.). Orograficky jde o okraj Východních Alp a část Štýrského okrajového pohoří (Sommereben a částečně i Hebaln a Stubalm), nebo o Východoštýrskou pahorkatinu až rovinu (Fürstenfeld; v tomto revíru zastoupení listnatých dřevin - DB[Z], BK a dalších - dosahuje 23 %). Srážky se tu pohybují mezi 950–1200 mm, v subillyrské laděném Fürstenfeldu jen 800 mm. Celé území je odvodňováno přítoky Dunaje. V lesním a turistickém provozu je zaměstnáno dohromady pouze 14 pracovníků, z toho 6 je v zaměstnaneckém poměru a 8 dělníků. V čele WBLg stojí již 3. generace lesnické dynastie rodu Spörků: dnešní vedoucí katedry pěstění lesů na BOKU (Universität für Bodenkultur) ve Vídni prof. Josef Spörk převzal vedení od svého otce v roce 1956; ten spravoval majetek od roku 1928; po 40 letech praxe, v roce 1996, předal OFM (Oberforstmeister - vrchní lesmistr) Dipl.-Ing. Dr. Josef Spörk řízení 3. generaci - svému synovi, lesmistru (FM) Dipl.-Ing. Clemensu Spörkovi - a současně v témže roce odešel předávat zkušenosti své (i svého otce!) na Zemědělskou univerzitu (BOKU) do Vídne - při výchově nových lesních inženýrů.

#### Pěstební směrnice WBLg

##### ● Směry obhospodařování lesa

- Lesy Maltézského řádu mají i do budoucna sloužit jako materiální základna charitativních cílů vlastníků a jako obživa pracovníků - a tudíž musí být obhospodařovány!

- Budoucí poptávku po jednotlivých produktech a službách lesa nelze plánovat. Utváření lesa se proto nemůže řídit současnou odbytovou situací, nýbrž přirozenými stanovištními podmínkami.

- Do hospodářsko-kulturních cílů je zahrnut i zvláštní ohled k vlastním hodnotám přírody. Proto se na ochranu přírody a na management biotopů pohlíží jako na integrální součást cílů lesní organizace.

##### ● Pěstební cíle v hospodářském lese

- Les trvale plně tvořivý s těžbou jednotlivých stromů. Otevřenost k rozmanitým strukturám lesa a jejich neustálým změnám.

- Páteř lesa tvořená dřevinami potenciálních přírodních společenstev.

- Obnova lesa probíhající převážně přirozenou cestou.

- Udržování zásoby směřující k hodnotovému přírůstu.

- Ohled na přirozené stanovištní rozdíly, které jsou považovány za nedílnou součást přírodní rozmanitosti.

##### ● Opatření

- Hospodářská opatření se nestanovují ve střednědobých plánech. Každé vyznačení těžby musí být v souladu s vývojovým stavem lesní plochy.

- V jednotlivých lesních částech se dřevo těží v přibližně rovnoměrných časových odstupech. Etát je střednědobou orientací. Roční těžba kolsá podle poptávky a peněžního cíle lesní organizace.

- Všechny stromy se pro těžbu vyznačují jednotlivě, a to především podle těchto kritérií: a) aktuální situace na trhu, b) potřeba zvyšovat kvalitu zásoby, c) stabilita porostu, d) hodnotový přírůstek.

- Doplnkově se dbá na možnosti přirozené obnovy. Pokud se týká dřevin potenciální dřevinné skladby, nejsou předepsány žádné hodnoty zastoupení.

- Těžištěm obhospodařování lesa je přestavba nepřirozených monokultur ve smíšené, stanovišti přiměřené lesy. Pokud je to nutné, přestavba se nastartuje umělou obnovou a ochranou proti okusu zvěří. Jakmile se proces přestavby uvede do chodu, ponechává se další vývoj (pokud možno) přirozené dynamice.

- Ve všech stadiích vývoje lesa se podporuje přirozený výběr prostřednictvím vertikální výstavby.

- Pěstební zásahy se soustřeďují na kvalitativní výběr. Úprava smíšení dřevin ustupuje do pozadí. Ohroženým dřevinám se však pomáhá.

- Malé až střední mezery v porostu, které vznikají nahodilými (kalamitními) těžbami, jsou zcela ponechány přirozené sukcesi.

- Pěstební kontrola se děje pomocí soustavných inventarizací v nahodilé síti.

(Upraveno podle prof. Spörka a překladu prof. Tesaře)

(Möllerův Dauerwald) - s těžbou jednotlivých stromů, s pěstováním zásoby směřujícímu k preferování hodnotového přírůstu a s obnovou lesa probíhající převážně přirozenou cestou. Vedly jej k tomu především snahy o nalezení systému s lepším ekonomickým výstupem, než jaký poskytoval systém holosečný s jeho vysokými náklady na zalesňování a výchovu, s nedostatečnou stabilitou stejnověkých (smrko-

vých) porostů, se ztrátou dřevin tolerantních k zástinu - a s celkově neuspokojivými hospodářskými výsledky; v neposlední míře k tomu přispělo i ohrožení stanovišť tetřeva hlušce v holosečném lese.

#### Dosavadní výsledky hospodaření

Dosavadní výsledky ukazují, že tyto snahy byly úspěšné. Sám autor přeměn, nyní profesor BOKU Spörk (se svým synem a nástupcem), provázal účastníky

exkurze po vybraných porostních ukázkách. Na příkladu revíru Hebalm (horní část montánního stupně) dokazoval, že výše těžeb po 25 letech (1976–2000) mohla vzrůst oproti stejnému období před rokem 1975 (100 %) na 133 %, při rostoucích zásobách a snižujících se nákladech na pěstební činnost - to vše za lepších ekonomických výsledků. Na počátku šlo o vyhledání míst s přirozeným zmlazením a o nastoupení obnovy celé palety stanovištně přiměřených dřevin. Následovala konstrukce systému úzkých přibližovacích linek, vyškolení kvalifikovaných lesních dělníků a založení trvalých inventarizačních ploch. Na každou dílčí plochu bylo nutno zajistit návrat těžby v pravidelném intervalu. Na vyznačování těžby je nahlíženo jako na „povinnost“ lesního hospodáře.

*Porovnávací studie pasečného systému holosečného a zdejšího „přechodného“ systému ve srovnatelných podmínkách poskytla následující údaje: Roční přírůst v holosečném hospodářství dosahoval 6 m<sup>3</sup>/ha (100 %), ve dvouetážovém (podrostrním) hospodářství 9,5 m<sup>3</sup>/ha (158 %), ve výběrném hospodářství 8,5 m<sup>3</sup>/ha (142 %). Průměrný objem těženého kmene činil v holosečném hospodářství cca 0,3 m<sup>3</sup>, což znamená mnoho slabých kmenů s nízkou cenou za 1 m<sup>3</sup>; ve dvouetážovém hospodářství to bylo již 0,45–0,7 m<sup>3</sup> a ve výběrném hospodářství 1,15–1,35 m<sup>3</sup> (méně kmenů celkem - ale o vyšší hmotnosti a vysoké ceně za 1 m<sup>3</sup>).*

*Dolní hranice ročního výsledku v holosečném hospodářství - 1834 ATS/ha (100 %), v dvouetážovém hospodářství - 3261 ATS/ha (178 %), ve výběrném hospodářství - 4225 ATS/ha (230 %).*

#### Revír Fürstenfeld

Revír Fürstenfeld leží v pahorkatinné oblasti na bývalých říčních terasách a jejich svazích, s teplým létem a s poměrně příznivými srážkami. Přirozenými společenstvy jsou tu především habrové doubravy (*Querceto-Carpinetum*). I zde šlo o přeměny sekundárních porostů, především o smrkové porosty (SM zde byl zastoupen 49 %), o přirozenou obnovu dřevin původní skladby a o její zachování oproti tlaku zvěře. I když byl poměrně malý revír ze značné části oplocen, mnoho to nepomáhalo, protože černá zvěř vždy stačila plot poškodit. Správa revíru proto požádala o povolení radikálního odstřelu spárkaté zvěře. Ten se zase nelbil majitelům okolních polních honiteb. Naštěstí vedoucí mysliveckého úřadu souhlasil s jednáním „na místě samém“, společně s představiteli sousedících honiteb. Při jednání vyzval místní revírník ostatní účastníky, aby na zdánlivě prázdném půdním povrchu pod mírně prosvětleným smrkovým porostem označili kouskem su-

chého klestu každý semenáček jedle či listnaté dřeviny, který najdou. Podle zapíchnutého klestu se pak ukázalo, že i plocha zdánlivě zcela bez zmlazení má dostatek vhodného náletového materiálu pro obnovu, pokud by byl zachován (podobný pokus se stejným výsledkem absolvovali i účastníci naší exkurze). Revírník při jednání komise však údajně pokračoval dál: nabídl každému účastníku láhev piva za každou náletovou rostlinu, která není poškozena okusem. Na dotaz, kolik piv musel tehdy zaplatit, odpověděl, že žádné. A to prý také rozhodlo o tom, že zvýšený odstřel ve prospěch přirozené obnovy byl úřadem povolen.

Jiná zajímavost se týkala smrkového porostu přibližně ve stadiu dospívající kmenoviny, s podrostem vysázeného buku. Ač jiné, sousedící smrkové skupiny stejného stáří byly silně napadeny kůrovcem, tento porost zůstal téměř nepoškozen. Prof. Spörk vyslovil domněnku, zda podrost buku nezměnil prostředí smrkového porostu pro kůrovce natolik nepříznivě, že jej kalamita minula.

#### Poučení z exkurze - shrnutí

● **Přírodě blízké lesní hospodářství** na principech lesa plně tvořivého je realizovatelné v daných podmínkách horských i pahorkatinných vegetačních stupňů. **Tento systém nemusí být ekonomicky nákladnější** - ale naopak může přinášet snížení celkových nákladů a zvýšení výnosů i čistého zisku. Oproti holosečným formám může přinést i zvýšený přírůst. **Nezbytná je však opravdová ekologická rovnováha mezi stavy (spárkaté) zvěře a obhospodařovaným lesem.** Grafy o průběhu odstřelu byly často součástí argumentace o úspěšnosti či neúspěšnosti přirozené obnovy a tím i celého systému.

● **Lesní hospodaření založené na tvorbě majitelem předem stanoveného přiměřeného odvodu ze zisku nemusí být překážkou pro uplatňování jemných, ekologicky citlivých a přírodě blízkých způsobů hospodaření.** Bylo až s podivem, v jakém souladu byl na zhlédnutých majetcích prezentován vztah majitele a odpovědného lesního hospodáře. Majitel dává svému lesnímu hospodáři maximálně možnou volnost v odborných i obchodních otázkách; za to očekává - prakticky každoročně - příslušnou finanční rentu v předem stanovené výši. Lesní hospodář se ztotožňuje s právem majitele příslušnou rentu požadovat a hospodaření v průběhu každého roku usměrňuje tak, aby své povinnosti dostal jak v krátkodobém, tak i v dlouhodobějším horizontu. Zdá se tedy,

že tu panuje hluboká vzájemná důvěra. Podobná důvěra panuje asi i mezi vlastníkem a jeho lesním hospodářem na straně jedné a státem na straně druhé. Rakouské lesní zákony jsou zřejmě méně omezující a nařizující (co se v lese musí, či nesmí dělat). To se odráží i v lesních operátech. Je to pro nás vše dosti nezvyklé a snad i trochu šokující - a mnozí z nás by se asi v naší současné situaci zatím jen těžko zbavovali určitých obav... V rakouských poměrech - jak se zdá - to však otevírá možnosti k plnému rozvíjení tvůrčí kreativity lesního hospodáře, aniž je svazován diktátem podrobného předepisování jednotlivých úkonů, stanovovaných řadu let před tím, než jejich potřeba nastane (či možná ani nenastane).

● K uskutečnění takových myšlenek je vedle dostatečné volnosti v rozhodování pro poučeného, vysoce kvalifikovaného lesního odborníka potřebná i **dokonalá a hluboká znalost místních přírodních podmínek**, položená nejlépe dlouhodobým soužitím s tamní přírodou, tedy pracovní kontinuitou. To vše musí být spojeno i s vysokou mírou odpovědnosti a rozvážnosti - ale i odvahy. Minulost nám uvádí řadu příkladů, jak necitlivě a uspěchaně aplikované, (jinde) úspěšné postupy zcela zklamaly v odlišných podmínkách, za jiné pěstební či přírodní situace. I když pěstění lesů urazilo na cestě „od umění k vědě“ velký kus cesty, složitost přírodních podmínek bude asi vždy vyžadovat - vedle nejrůznějších exaktních poznatků - i kus poučené, kvalifikované lesnické intuíce. A právě toto obojí bylo cítit z přístupů lesnického klanu Spörků. Obdivuhodné bylo i jejich zvládnutí souvislostí biologie lesa s technickými i ekonomickými disciplínami, což alespoň v minulosti nebyvalo ani u vynikajících pěstitelů vždy obvyklé.

● Při diskusi, probíhající přímo v lesních porostech, jsme si (s prof. Tesařem i dalšími) mnohokrát uvědomili, jak hluboce je naše lesnické podvědomí ovlivněno lesem věkových tříd a jeho principy - a co všechno bude ještě nutno v našem myšlení překonat ...

*Poděkování patří všem, kdo se podíleli na zajištění této akce, hlavně však jejím iniciátorům i organizátorům z hnutí PRO SILVA BOHEMICA. Jmenovitě bych chtěl zmínit prof. Ing. Vladimíra Tesaře, CSc., zakladatele a předsedu hnutí PRO SILVA v českých zemích - a univ. prof. Dipl.-Ing. Dr. Josefa Spörka, předsedu hnutí PRO SILVA AUSTRIA; z dalších alespoň Ing. Vladimíra Pešla (LS LČR v Ostravici), Dr. Georga Franka a Dipl.-Ing. Martina Pollaka z Rakouska.*

*Adresa autora: Doc. Ing. Ivan Musil, CSc.*

*Dunajevského 26, 616 00 Brno  
tel. 549 245 011*